

PŘÍPRAVA VOLEB
DO ÚSTAVODÁRNÉHO NÁRODNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ
V KONTEXTU VZTAHŮ ČECHŮ A SLOVÁKŮ

PETR BERÁNEK

Katedra právních dějin, Fakulta právnická, Západočeská univerzita v Plzni

Abstrakt

Autor se v příspěvku zabývá problematikou přípravy voleb do československého Ústavodárného Národního shromáždění v roce 1946. Nabízí kritický pohled na nedokonalost souvisejících právních norem, které do jisté míry komplikovaly výkon volebního práva osobám slovenské národnosti dlouhodobě se zdržujícím v českých zemích a analogicky osobám české národnosti zdržujícím se dlouhodobě na Slovensku.

Klíčová slova

1946, 28/1946 Sb., 65/1946 Sb., 67/1946 Sb., ústavní zákon o Ústavodárném Národním shromáždění, Ústavodárné Národní shromáždění, volby, zákon o úpravě stálých seznamů voličských, zákon o volbě Ústavodárného Národního shromáždění

Abstract

The author of this article poses the problems about the preparation of the election the Czechoslovak Constitutional National Assembly in 1946. The article offers views on the bills deficiencies that have complicated the realisation of voting law for the Slovak people living in the Czech lands for a long time and analogously the czech people living in Slovakia for longertime period.

Key words

1946, Act of the election the Constitutional National Assembly, Act of the modification permanent electoral indexes, Act No. 28/1946 Collection of Law, Act No. 67/1946 Collection of Law, Constitutional Act No. 65/1946 Collection of Law, Constitutional Act of the Constitutional National Assembly, Constitutional National Assembly, Election

V dubnu 1946 začaly být aktuální záležitostmi blížící se volby do Ústavodárného Národního shromáždění (dále ÚNS). Ostatně, základní úkol Prozatímního Národního shromáždění (dále PNS) spočíval právě v uspořádání voleb do ÚNS na základě všeobecného, rovného, přímého a tajného hlasovacího práva. Dne 10. dubna 1946 byly PNS předloženy zprávy ústavně právního výboru o dvou velmi důležitých vládních návrzích – ústavního zákona o ÚNS a zákona o volbě ÚNS. Nutným předpokladem k realizaci voleb do ÚNS bylo rovněž přijetí zákona č. 28/1946 Sb., o úpravě stálých seznamů voličských, který byl však přijat již 21. února 1946.¹

Osnova ústavního zákona o ÚNS počítala s dvouletým funkčním obdobím ÚNS, během něhož mělo dojít k přijetí nové československé ústavy a veškerých potřebných prováděcích norem. Předkládaný text osnovy zákona s navrženými změnami ústavně právního výboru se v zásadě nikterak výrazně neodlišoval od původního vládního návrhu, ale některé úpravy byly přece jen patrné. Tou nejmarkantnější byla úprava původního Čl. 9 vládního návrhu tak, aby zcela zřetelně převzal smysl ustanovení Čl. 2 ústavního dekretu prezidenta republiky č. 47/1945 Sb., o PNS zapovídajícího majorizaci Slováků v případě rozhodování o ústavním zákoně dotýkajícím se postavení Slovenska.²

¹ Zákon 28/1946 Sb., o úpravě stálých seznamů voličských upravoval proces přípravy pro výkon volebního práva – zejména zápisy do stálých voličských seznamů, vyloučení ze zápisu, sestavování a vyložení voličských seznamů, námitkové a odvolací řízení, doplňování a opravy stálých voličských seznamů, voličské průkazy, aj. Poměrně zajímavé je ustanovení § 7 odst. 3, kde se místní národní výbor zmocňuje naříditi osobám starším osmnácti let, aby se samy nebo svými zástupci podílely na sestavování voličských seznamů. Porušení takového nařízení pak mohlo být podle § 19 odst. 1 trestáno pokutou až 10.000 Kčs, případně měsíčním vězením.

² Předmětná část ustanovení čl. 2 ústavního dekretu prezidenta republiky č. 47/1945 Sb., o PNS zněla: „*Ve věcech týkajících se ústavně-právního postavení Slovenska, je třeba také souhlasu většiny přítomných členů Prozatímního Národního shromáždění ze Slovenska.*“ Formulace užitá v Čl. 9 ústavního zákona č. 65/1946 Sb., o ÚNS přijatého 11. dubna 1946 byla následující: „*Pro usnesení ústavního zákona, týkajícího se ústavně-právního postavení Slovenska, je třeba také souhlasu většiny přítomných členů ústavodárného Národního shromáždění, zvolených na Slovensku.*“

Rozdělení mandátů krajům v jednotlivých zemích se mělo dít na základě celkového počtu odevzdaných platných hlasů v dané zemi.³ Člen ústavně právního výboru John prohlásil, že by bylo správné, „*kdyby volební číslo bylo pro celý stát stejné a kdyby i pro jeho zjištění byl rozhodným počet platných hlasů, odevzdaných v celém státě.*“⁴ Ovšem z hlediska specifčnosti situace na Slovensku (špatné komunikační možnosti, válkou poškozená infrastruktura, vnitřní politická situace) byl na Slovensku předpoklad vyšší neúčasti na volbách než v českých zemích, čímž by Slovensko utrpělo. Protože hlavní úkol budoucího ÚNS spočíval v přijetí nové ústavy a v jejím rámci i definitivního řešení česko-slovenského státního poměru, byla v návrhu zákona ponechána zásada, že mandáty budou na jednotlivé země rozděleny podle počtu voličů zapsaných ve voličských seznamech ještě před samotným zahájením volby.⁵ Slováci tak získali v ÚNS zastoupení, které korespondovalo s počtem jejich obyvatelstva.⁶ Jen dodávám, že ve volbách roku 1946 získala země Česká 150 mandátů, země Moravskoslezská 81 mandátů a Slovensko 69 mandátů.⁷

Další úprava osnovy vládního návrhu zákona o volbě ÚNS se týkala omezení rozsahu nevolitelnosti. Původní vládní návrh totiž odnímal pasivní volební právo i osobám, proti nimž bylo vysloveno pouhé podezření z trestného činu spáchaného proti lidu nebo státu.⁸ Ústavně právní výbor však navrhl zmírnit tento přístup a pozměnil vládní návrh tak, že pasivní volební právo bylo odňato jen těm osobám, proti nimž již bylo zahájeno přípravné soudní vyšetřování pro trestný čin podle dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb., o potrestání nacistických

³ Viz konečná úprava v § 34 odst. 2 až 4 zákona č. 67/1946 Sb., o volbě ÚNS – „(2) Úhrnný počet platných hlasů, odevzdaných pro strany kandidující v té které zemi, dělí počtem mandátů na tuto kterou zemi podle § 2 připadajícím. Celé číslo takto vypočtené jest zemským mandátovým číslem. (3) Zemským mandátovým číslem dělí pak úhrnný počet platných hlasů odevzdaných v každém z volebních krajů. Celé číslo takto vypočtené jest počtem mandátů, připadajících tomu kterému z volebních krajů. (4) Nebyly-li takto obsazeny všechny mandáty, na tu kterou zemi připadající, přikáže ústřední volební výbor tyto mandáty postupně v téže zemi volebním krajům, vykazujícím největší zbytek. Při rovnosti zbytků rozhodne los.“

⁴ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Digitální repozitář. *Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé 1945 – 1946. Stenoprotokoly (46. schůze, 10. duben 1946)* [online]. Poslední revize 1. 4. 2008 (cit. 8. 4. 2008). Dostupné z <<http://www.psp.cz/eknih/1945pns/stenprot/046schuz/s046002.htm>>.

⁵ Viz konečná úprava v § 3 odst. 3 a 4 zákona č. 67/1946 Sb., o volbě ÚNS – „(3) ... Ústřední volební výbor zjistí po přezkoumání přehledů a zpráv uvedených v odstavci 2 celkový počet osob zapsaných ve voličských seznamech ke dni 7. května 1946 na území celého státu a zvláště v zemi České, Moravskoslezské a na Slovensku. Nato rozdělí tento celkový počet osob zapsaných ve voličských seznamech na území celého státu počtem poslanců, které je zvoliti (300). Celé číslo dělením vyšlé beze zlomku jest státním mandátovým číslem. (4) V každé zemi se zvolí tolik poslanců, kolikrát jest státní mandátové číslo obsaženo v součtu všech osob zapsaných ve voličských seznamech v dotčené zemi. Nebyly-li takto rozvrženy všechny mandáty, přikáže ústřední volební výbor zbývající mandát podle většího zbytku dělení. Jsou-li zbytky dělení sobě rovny, rozhodne los.“

⁶ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Digitální repozitář. *Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé 1945 – 1946. Stenoprotokoly (46. schůze, 10. duben 1946)* [online]. Poslední revize 1. 4. 2008 (cit. 8. 4. 2008). Dostupné z <<http://www.psp.cz/eknih/1945pns/stenprot/046schuz/s046002.htm>>.

⁷ KREJČÍ, O.: *Kniha o volbách*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 159

⁸ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Digitální repozitář. *Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé 1945 – 1946. Stenoprotokoly (46. schůze, 10. duben 1946)* [online]. Poslední revize 1. 4. 2008 (cit. 8. 4. 2008). Dostupné z <<http://www.psp.cz/eknih/1945pns/stenprot/046schuz/s046002.htm>>.

zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech ve znění zákona č. 22/1946 Sb., jímž se schvalují, mění a doplňují předpisy o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, podle dekretu prezidenta republiky č. 17/1945., o Národním soudu, eventuelně podle nařízení SNR č. 33/1945 Sb. n. SNR o potrestání fašistických zločinců, okupantů, zrádců a kolaborantů a zřízení lidového soudnictví, „byla-li ve všech těchto případech na ně pro takový trestný čin uvalena řádná soudní vazba (na Slovensku podle § 10 odst. 3 nařízení č. 33/1945 Sb. n. SNR ve znění nařízení č. 83/1945 Sb. n. SNR), pokud tato trvá.“⁹ I tak lze říci, že presumpce nevinny šetřena nebyla, ovšem v kontextu doby se nejednalo o nic výjimečného.

Za KSS se k osnovám předkládaných návrhů vyjádřil poslanec G. Husák. Navrhl změnu Čl. 1 odst. 2 osnovy ústavního zákona o ÚNS tak, aby bylo jasné patrné, že zákonodárná moc SNR zůstává zachována v rozsahu pražské dohody z 2. června 1945. Ve svém proslovu mimo jiné ostře napadl demokratickou stranu, která se spojila s reprezentanty katolické církve. Husák namítal, že žádné církvi již nesmí být na Slovensku umožněno ovlivňovat politické dění.¹⁰

Po Husákovi řečnil sociálně demokratický poslanec K. Hlaváček. Čl. 1 návrhu ústavního zákona o ÚNS podle Hlaváčka neposkytoval rovnocenné postavení českým zemím a Slovensku, protože Slovensko zde bylo v konečném důsledku zvýhodňováno.¹¹ Věnoval se

⁹ Viz § 22 odst. 1 zákona č. 28/1946 Sb., o úpravě stálých seznamů voličských; Bližší srovnej § 7 odst. 2 a § 10 ústavního zákona č. 67/1946 Sb., o volbě ÚNS a §§ 3, 22 a 25 zákona č. 28/1946 Sb., o úpravě stálých seznamů voličských.

¹⁰ „V dohode z vianoc 1943, ktorú sme podpísali spolu s tými demokratickými činiteľmi, ktorí najskôr založili demokratickú stranu, bolo výslovne povedané, že pri všetkej lojalnosti k náboženstvu a cirkvám, pri všetkej náboženskej slobode, ktorú chceme zachovať a rešpektovať, nedovolíme, aby cirkvi na Slovensku ovlivňovali politický život, lebo sa to za minulých 25 rokov na Slovensku ukázalo osudným. Dnes jedna strana uteká od tohoto svojho záväzku, jedna strana, špekulujúc na volebné úspechy, dáva v šanc demokratické vymoženosti u nás. Keď sa na Slovensku už príliš veľa hovorí o odkaze slovenského národného povstania, nech je jasné, že odkaz slovenského národného povstania nebudú reprezentovať a zastupovať ľudia, ktorí sedeli a slúžili Hitlerovi a Tisovi, ktorí vtedy, keď slovenský človek, a to väčšinou katolícky človek, bol v horách v odboji alebo v koncentrákoch, sedeli v teplých miestach a prislúchovali režimu a Nemcom. Takí ľudia dnes nebudú na Slovensku hovoriť menom povstania a menom demokracie a republiky.“ – Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Digitální repozitář. Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé 1945 – 1946. Stenoprotokoly (46. schůze, 10. duben 1946) [online]. Poslední revize 1. 4. 2008 (cit. 8. 4. 2008). Dostupné z <<http://www.psp.cz/eknih/1945pns/stenprot/046schuz/s046006.htm>>.

¹¹ „Předložená osnova ústavního zákona o ústavodárném Národním shromáždění, jak prošla ústavně-právním výborem, nedává politicky a právně rovnocenné postavení českým zemím jak vůči zákonodárné moci Slovenské národní rady (čl. I), tak pro hlasování o zákonech týkajících se ústavněprávního postavení Slovenska, kde je zapotřebí i souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců ze Slovenska, kdežto na druhé straně je zcela dobře možná konstelace, že ústavně-právní předpis, který bude mít platnost jen v zemích českých, může být rozhodnut právě hlasy slovenskými.“ - Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Digitální repozitář. Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé 1945 – 1946. Stenoprotokoly (46. schůze, 10. duben 1946) [online]. Poslední revize 1. 4. 2008 (cit. 8. 4. 2008). Dostupné z <<http://www.psp.cz/eknih/1945pns/stenprot/046schuz/s046006.htm>>.

rovněž nové ústavě a zakotvení česko-slovenského poměru. Varoval před vznikáním „politických a právních přehrad“, které vytváří slovenští politici v rámci prosazování svébytnosti slovenského národa. Jako zbraň proti Slovákům užil argumentace, že „...my, Moravané a Slezané, mohli bychom si rovněž reklamovati do značné míry obdobná práva, neboť i na tomto území máme své dějiny, svou svébytnost a odlišnost.“¹² V této souvislosti stojí za zmínku reakce poslance za KSČ J. Kazimoura, který se naopak Slováků zastal a prohlásil, že každý Čech musí konečně vzít na vědomí existenci SNR a smířit se s ní.¹³ Takové prohlášení českého komunistického poslance je pouhý den před přijetím tzv. druhé pražské dohody, která svou podstatou útočila právě na autoritu SNR, téměř úsměvné. V žádném případě si však nedovolím tvrdit, že poslanec Kazimour nemyslel svá slova o SNR upřímně.

Kriticky se k návrhu zákona o volbě ÚNS postavila demokratická strana prostřednictvím svého poslance P. Vibocha. Ten vládní předloze vyčetl, že nestanovuje přesný počet mandátů ÚNS pro Slovensko přímo.¹⁴ Další nedostatek osnovy spatřoval v opomenutí mnoha slovenských dělníků a úředníků, kteří vykonávají svou profesi v českých zemích.¹⁵ Tato námitka se zdá být oprávněná, analogický problém se ovšem týkal i Čechů zdržujících se z profesních či jiných důvodů na Slovenku. Z ustanovení zákona č. 28/1946 Sb., o úpravě stálých voličských seznamů a zákona č. 67/1946 Sb., o volbě ÚNS vyplývalo následující:

- a) Pokud chtěl občan slovenské národnosti zdržující se přechodně v českých zemích volit některou ze slovenských politických stran, musel buďto v den voleb podniknout dlouhou

¹² Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Digitální repozitář. *Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé 1945 – 1946. Stenoprotokoly (46. schůze, 10. duben 1946)* [online]. Poslední revize 1. 4. 2008 (cit. 8. 4. 2008). Dostupné z <<http://www.psp.cz/eknih/1945pns/stenprot/046schuz/s046006.htm>>.

¹³ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Digitální repozitář. *Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé 1945 – 1946. Stenoprotokoly (46. schůze, 10. duben 1946)* [online]. Poslední revize 1. 4. 2008 (cit. 8. 4. 2008). Dostupné z <<http://www.psp.cz/eknih/1945pns/stenprot/046schuz/s046009.htm>>.

¹⁴ Počet mandátů pro jednotlivé země byl určen až na základě § 3 odst. 3 až 5 ústavního zákona č. 67/1946 Sb., o volbě ÚNS a byl odvozen od počtu osob zapsaných ke dni 7. května 1946 ve voličských seznamech dané země – „(3) ... Ústřední volební výbor zjistí po přezkoumání přehledů a zpráv uvedených v odstavci 2 celkový počet osob zapsaných ve voličských seznamech ke dni 7. května 1946 na území celého státu a zvláště v zemi České, Moravskoslezské a na Slovensku. Nato rozdělí tento celkový počet osob zapsaných ve voličských seznamech na území celého státu počtem poslanců, které je zvoliti (300). Celé číslo dělením vyšle beze zlomku jest státním mandátovým číslem. (4) V každé zemi se zvolí tolik poslanců, kolikrát jest státní mandátové číslo obsaženo v součtu všech osob zapsaných ve voličských seznamech v dotčené zemi...“

¹⁵ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Digitální repozitář. *Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé 1945 – 1946. Stenoprotokoly (46. schůze, 10. duben 1946)* [online]. Poslední revize 1. 4. 2008 (cit. 8. 4. 2008). Dostupné z <<http://www.psp.cz/eknih/1945pns/stenprot/046schuz/s046011.htm>>.

cestu do slovenské obce, kde byl na základě § 2 zákona 28/1946 Sb., o úpravě stálých seznamů voličských zapsán do voličského seznamu, nebo si mohl alternativně nechat vystavit podle § 15 odst. 1, bodu 4 voličský průkaz a volbu provést v jakékoliv jiné slovenské obci. Usuzuji, že zpravidla v nejbližší obci za vnitřní hranicí mezi oběma částmi republiky.¹⁶

- b) Jestliže takový občan nezamýšlel, nebo nemohl vážít cestu na Slovensko, a voleb se přesto chtěl zúčastnit, zbývala již jen jediná možnost - nechat si vystavit voličských průkaz a hlasovat v některé z obcí země České, či Moravskoslezské.¹⁷ Znamenalo to ale hlasovat pro některou ze čtyř českých politických stran kandidujících v českých zemích, které díky tehdy uplatňovanému politickému modelu nevyvíjely svou činnost na Slovensku. Občan slovenské národnosti byl tedy v takovém případě nucen volit politickou stranu nekorespondující s jeho národností, případně vhodit do volební urny prázdný hlasovací lístek.¹⁸
- c) Občan mohl zvolit strategii neúčasti na volbách, ovšem z důvodů volební povinnosti zakotvené v § 11 zákona č. 67/1946 Sb., o volbě ÚNS tak mohl učinit jen ve velmi omezeném okruhu případů.¹⁹

Z výše uvedeného je patrné, že zákon č. 28/1946 Sb., o úpravě stálých seznamů voličských a osnova zákona o volbě ÚNS (a to ani ve schválené podobě zákona č. 67/1946 Sb.) dostatečně nezohledňovaly zmíněný problém Slováků pobývajících v českých zemích a Čechů na Slovensku. Vinu však nelze svalovat jen na nedostatečnou legislativní úpravu – ta sama o sobě by byla vyhovující, kdyby ovšem v Československu roku 1946 fungoval politický systém založený na celostátním působení politických stran. Nestandardní a podle

¹⁶ Volební místo si mohl občan svobodně zvolit na základě § 15 odst. 2 zákona č. 28/1946 Sb., o úpravě stálých seznamů voličských. Volební místo bylo vyznačeno na voličském průkaze a dotyčný poté mohl na základě §§ 9 a 25 odst. 1 zákona č. 67/1946 Sb., o volbě ÚNS volit pouze zde.

¹⁷ Pokud pobýval občan slovenské národnosti v českých zemích trvale a byl již zapsán v příslušném voličském seznamu, voličský průkaz samozřejmě nebyl pro volbu v příslušné domovské obci nutný.

¹⁸ Institut prázdných volebních lístků byl upraven v § 19 odst. 5 a § 24 odst. 3 zákona č. 67/1946 Sb., o volbě ÚNS.

¹⁹ § 11 zákona č. 67/1946 Sb., o volbě ÚNS zněl: „(1) Každý volič je povinen volby se zúčastnit. (2) Od této povinnosti jsou osvobozeni ti, kdož a) jsou starší 70 let nebo b) pro nemoc nebo vadu tělesnou se nemohou dostavit do volební místnosti nebo c) pro neodkladné povinnosti svého úřadu nebo povolání nemohou včas přijít k volbě nebo d) jsou v den volby od místa volby nejméně 100 km nebo e) jsou zdrženi přerušením dopravy nebo jinými nepřekonatelnými překážkami.“

mého názoru zhoubný „regionální“ model způsoboval mnohé problémy a ve své podstatě znevažoval a znatelně narušoval notoricky proklamovanou tezi jednoty Československa. Za touto česko-slovenskou politickou segregací však jednoznačně spatřuji zákulisní taktiku českých a slovenských komunistů, kteří měli v této době jako jediní privilegium působit v obou částech republiky. Jistě, formálně jako dva samostatné politické subjekty KSČ a KSS, ve skutečnosti však byly obě strany velmi silně ideologicky propojeny.²⁰ Z takového uspořádání a rozložení politických sil ve státě komunisté jednoznačně těžili. S rozbitím onoho regionálního modelu tedy jistě nebylo z komunistického pohledu kam spěchat.

Ústavní zákon č. 65/1946 Sb., o ÚNS a zákon č. 67/1946 Sb., o volbě ÚNS byly přijaty 11. dubna 1946. Naplnil se tak účel existence PNS, které tímto završilo své nejdůležitější poslání. Osnova ústavního zákona o ÚNS byla na návrh skupiny poslanců přijata s pozměňovacím návrhem, který doplnil do Čl. 1 třetí a čtvrtý odstavec. Třetí odstavec fakticky stavěl SNR do role podřízenosti ÚNS.²¹ Čtvrtý odstavec pak vykládal rozsah působnosti SNR, pro níž měla být směrodatnou první pražská dohoda z 2. června 1945 mezi vládou a SNR.²² Poslanec Řehulka zdůraznil, že „*navrhovanou změnou je plně vyhověno přání zástupců Slovenska a jest i dokumentována trvalá bratrská shoda Čechů i Slováků pro další společnou budovatelskou a tvůrčí práci, pro blaho a lepší příští lidově demokratické Československé republiky.*“²³ Pokus poslanců Buriana, Kočvary a Řehulky prosadit pozměňovací návrh, aby byl z osnovy zákona vypuštěn sporný institut „prázdných lístků“ nebyl úspěšný.²⁴ O to, zda umožnit vhažovat do volebních urn prázdné (někdy nazývané též bílé) hlasovací lístky se na půdě PNS velmi živě a dlouze diskutovalo již na předchozích

²⁰ Oskar Krejčí k tomuto uvádí, že „...*tyto dvě strany působily do značné míry jako strana jedna, což znamenalo, že komunisté jako jediná strana působili po celém území státu.*“ - KREJČÍ, O.: *Knihy o volbách*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 163

²¹ „*Slovenské národní radě přísluší na Slovensku vydávati nařízení Slovenské národní rady v dosavadním rozsahu, pokud ústavodárné Národní shromáždění tuto otázku jinak neupraví.*“ - § 1 odst. 3 ústavního zákona č. 65/1946 Sb., o ÚNS.

²² „*Pro výklad rozsahu působnosti ve smyslu ustanovení odstavce 3 jest směrodatná dosavadní dohoda vlády a Slovenské národní rady, jejíž znění v tomto směru bude publikováno ministrem vnitra ve Sbírce zákonů a nařízení.*“ – Čl. 1 odst. 4 ústavního zákona č. 65/1946 Sb., o ÚNS.

²³ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Digitální repozitář. *Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé 1945 – 1946. Stenoprotokoly (47. schůze, 11. duben 1946)* [online]. Poslední revize 1. 4. 2008 (cit. 8. 4. 2008). Dostupné z <<http://www.psp.cz/eknih/1945pns/stenprot/047schuz/s047001.htm>>. Tuto změnu podpořilo všech 92 přítomných poslanců PNS ze Slovenska, tudíž slova poslance Řehulky zdá se nebyla nijak přehnaná.

²⁴ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Digitální repozitář. *Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé 1945 – 1946. Stenoprotokoly (47. schůze, 11. duben 1946)* [online]. Poslední revize 1. 4. 2008 (cit. 8. 4. 2008). Dostupné z <<http://www.psp.cz/eknih/1945pns/stenprot/047schuz/s047003.htm>>.

schůzích, nakonec však převládl názor, že občan by měl mít právo vyjádřit nesouhlas se všemi politickými stranami formou vhození prázdného hlasovacího lístku.²⁵

Paradoxně, téhož dne byla přijata druhá pražská dohoda, v jejímž důsledku došlo částečně k oslabení pozice slovenských národních orgánů. Ustanovení Čl. 1 odst. 3 a 4 ústavního zákona č. 65/1946 Sb., o ÚNS touto změnou díky své pružnosti nijak dotčena nebyla. Text ustanovení hovořil o „dosavadní dohodě“ vlády a SNR. A priori tedy měl zákonodárce na mysli první pražskou dohodu z 2. června 1945. Nicméně po přijetí druhé pražské dohody 11. dubna 1946 se rázem dohodou mezi vládou a SNR stala právě tato druhá dohoda.

Příprava voleb do ÚNS nebyla z hlediska legislativního zpracování jednoduchým úkolem. Ačkoliv se jej PNS zhostilo poměrně zodpovědně, v důsledku časové tísně, politické situace, a také podcenění některých aspektů poválečného období nebyl konečný výsledek legislativního úsilí PNS zcela optimální. Na základě zákona č. 67/1946 Sb., o volbě ÚNS však 26. května 1946 v Československu proběhly na dlouhou dobu poslední relativně svobodné volby. Roky 1948 – 1989 ukázaly, že vývoj se může ubírat i smutnějšími cestami než jsou malá, byť nepříjemná a často zbytečná legislativní opomenutí. Z tohoto důvodu nahlížím na normy související s přípravou voleb do ÚNS v roce 1946 s respektem, který si podle mého názoru jistě zaslouží.

Literatura a prameny:

- [1] KREJČÍ, O.: *Kniha o volbách*. Praha: Victoria Publishing, 1994
- [2] Ministerstvo vnitra. *Sbírka zákonů a mezinárodních smluv* [online]. Poslední revize 8. 4. 2008 (cit. 8. 4. 2008). Dostupné z <<http://www.mvcr.cz/sbirka>>.
- [3] Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Digitální repozitář. *Prozatímní Národní shromáždění republiky Československé 1945 – 1946. Stenoprotokoly* [online]. Poslední revize 1. 4. 2008 (cit. 8. 4. 2008). Dostupné z <<http://www.psp.cz/eknih/1945pns/index.htm>>.

²⁵ Možnost užití prázdného hlasovacího lístku při volbách do ÚNS byla zachycena v § 27 odst. 2 zákona č. 67/1946 Sb., o volbě ÚNS – „*Volič může odevzdati prázdný lístek (§ 19 odst. 3).*“

Petr Beránek, beranekp@kpd.zcu.cz